

STRATEGICKÁ OPERACE NA KONTINENTÁLNÍM VÁLČIŠTI

Nové mohutné prostředky ozbrojeného zápasu (jaderné zbraně a dálkové strategické nosiče těchto zbraní, nevídaný rozvoj konvenčních zbraní a bojové techniky) a změny politickoekonomických podmínek pro vznik nové války nás vedou k oprávněnému závěru, že soudobá válka bude vedena v podstatě jinými způsoby než války minulé. Proto všechny pokusy přenést způsoby ozbrojeného zápasu, které byly vypracovány za druhé světové války, bez důkladné analýzy na současné podmínky mohou mít negativní důsledky. Ty se mohou nepříznivě projevit v připravenosti ozbrojených sil a celé země k odrazení agrese nepřítelů.

Je jasné, že druhá světová válka, zejména Velká vlastenecká válka SSSR, zůstává zejména pro armády socialistických zemí stále bohatou a nepřehlednou studnicí zkušeností pro zvyšování obranyschopnosti. Tyto zkušenosti však nemůžeme přejímat dogmaticky.

Ústřední výbory komunistických a dělnických stran zemí socialistického společenství, sdružených ve Varšavské smlouvě, stanoví směr vývoje prostředků ozbrojeného zápasu i způsobů vedení války, směr vývoje vojenského umění, především strategie. Na sjezdech těchto stran je vyložena sociální podstata možné soudobé války, objasněn její charakter a **způsoby jejího vedení**. Tyto závěry mají zásadní význam pro řešení všech otázek obrany socialistické vlasti, celého socialistického společenství.

V poválečném období měly na **další rozvoj názorů na organizaci a vedení strategických operací vliv faktory, mezi které patří zejména:**

- bohaté zkušenosti z minulých válek, zejména z Velké vlastenecké války SSSR,

- nová vojenskopolitická situace a rozložení sil na světové scéně (vytvoření řady paktů kapitalistických zemí po celém světě a zejména vytvoření paktu NATO v Evropě),

- změny poměru sil ve prospěch socialismu (vytvoření společenství socialistických zemí, široký rozvoj protimperialistického světového hnutí, národně osvobozenecý boj ve světovém měřítku),

— úplná technizace a automatizace armád, masový rozvoj nových vysoce ničivých prostředků a automatizace velení, růst ekonomického potenciálu SSSR a zemí socialistického společenství.

V závislosti na stupni vlivu těchto činitelů a významu každého z nich, v poválečném rozvoji sovětské vojenské strategie (tím i názorů na organizaci a vedení strategické operace) můžeme vidět dvě období. První období zahrnuje léta 1945–1953, ve kterém se vytvořily podmínky pro svržení kapitalistického zřízení v řadě evropských a asijských zemí. Ne jedné straně se nepřetržitě upevňovala a rozšiřovala základna socialismu, vytvářel se jeho světový systém. Na druhé straně se vytvářely pakty a bloky imperialistických států v čele s USA. Tyto byly zaměřeny proti SSSR a mladým zemím, které procházely národně demokratickou revolucí. Začala se rozpadat koloniální soustava kapitalismu.

V tomto období k nějakým podstatným změnám v názorech na organizaci a vedení strategických operací nedošlo. Ve vojenském umění se plně vycházelo ze zkušeností zejména posledního období druhé světové války. Měnily se především ukazatele rozmachu vedení operace v důsledku postupující modernizace ozbrojených sil.

Druhé období zahrnuje léta od roku 1954 dosud. V tomto období pokračovalo politické a ekonomické upevňování zemí socialistického společenství, vytvořila se Varšavská smlouva a desítky zemí zejména Afriky, Asie a Střední a Jižní Ameriky se staly svobodnými a nastoupily cestu sociálního a národního rozvoje. Řada válek rozpoutaných v důsledku politiky imperialistů (Korea, Vietnam, Střední Východ, Afrika, Střední Amerika aj.) dále prohloubila rozpory mezi kapitalismem a socialistickými a rozvojovými zeměmi.

Objevení a zavedení ničivých zbraní (jaderných, neutronových apod.), značné zdokonalení klasických prostředků ničení (patrné a zřejmé u všech druhů ozbrojených sil), úplná technizace a mechanizace soudobých vyspělých armád, automatizace velení apod. (s přihlédnutím ke zkušenostem posledních válek) přivedlo i k bouřlivému rozvoji vojenství, jeho teorie i praxe. Má to vliv i na soudobé názory na současnou strategickou operaci.

Shrneme-li základní poznatky z tohoto období v oblasti organizace a vedení strategické operace, vidíme, že plně platí i v současnosti. Jsou to především tyto závěry:

1. K dosažení strategických cílů v jednotlivých operacích, jakož i v celé válce se vyžaduje sladěné bojové úsilí všech druhů ozbrojených sil. Rozhodující úlohu v tomto směru plní pozemní vojsko, které představuje základ ozbrojených sil.

2. Za nejdůležitější druh strategické činnosti se považuje strategický útok. Spočívá ve vedení řady operací skupin frontů na jednom nebo několika sousedních válčištích, kterých se účastní dálkové letectvo, vzdušné výsadkové vojsko a na přímořských směrech i síly vojenského námořnictva.

Cílem strategického útoku je úplná porážka hlavních sil nepřítele, obsazení jeho území a docílení rozhodujících změn ve vojenskopolitické situaci.

3. Protiútok je nejsložitějším druhem útoku. Dochází k němu po útoku nepřítele, který nemá rozhodující úspěch. Může se uskutečnit silami jednoho nebo několika frontů ve strategickém nebo operačním měřítku. Jeho cílem je zpravidla zničení hlavního uskupení nepřítele, které bylo oslabeno v předcházejících operacích, zmaření jeho útoku a obsazení strategických prostorů výhodných pro přechod k vedení dalších útočných operací.

4. Strategická obrana se považuje za dočasný způsob strategické činnosti. V závislosti na situaci může být vynucenou nebo plánovanou. Vede se s cílem udržet strategické prostory, zmařit útok nepřítele, získat čas a vytvořit podmínky pro přechod do útoku. Jejím hlavním obsahem jsou obranné operace na strategickém směru nebo na celém válčišti.

5. Pro vedení soudobé strategické operace je nutné počítat s účastí nových druhů ozbrojených sil — raketového vojska strategického určení (RVSU) a vojsk PVOS. Přitom platí, že kromě společného vedení strategické operace s pozemními vojsky, budou vojenské letectvo, námořnictvo a vojsko PVOS v důsledku růstu svých bojových možností samostatně řešit celou řadu závažných strategických úkolů.

Raketové vojsko strategického určení může (podle plánu vrchního velení) ničit strategické prostředky jaderného napadení nepřítele a jeho správní, politická, vědecká a průmyslová střediska, rozvrátit ekonomiku a morální stav ozbrojených sil a obyvatelstva, dezorganizovat život v nepřátelských zemích, ničit nejdůležitější uskupení vojsk (především v hloubce) a vytvářet podmínky pro úspěšné vedení války.

Vojenské letectvo ve strategické operaci může ničit raketové, letecké, pozemní a námořní uskupení nepřítele, narušovat jeho ekonomiku a komunikační sítě, vést vzdušný průzkum, přepravovat vzdušné výsadky, vojska a materiál. Důležitým úkolem zůstává společná činnost s pozemními vojsky.

Vojsko PVOS ve strategické operaci bude plnit úkoly protiletecké, protitankové a protikosmické obrany. Cílem jeho činnosti bude obrana důležitých prostorů, objektů a uskupení vojsk na území státu a zemí socialistického společenství proti úderům a průzkumu nepřátelských prostředků leteckého, raketového a kosmického napadení. Tyto úkoly plní podle jednotného plánu PVO.

Vojenské námořnictvo bude zpravidla ničit nepřátelské lodě (především ponorky s jadernými raketami), důležité objekty na pobřeží, správní, politická, výzkumná a průmyslová střediska na území nepřítele, rušit a ničit jeho námořní přepravu. Kromě toho bude bránit vlastní námořní cesty proti úderům nepřítele, dále ekonomická a politická střediska na pobřeží a bude spolupracovat s pozemními vojsky při jejich operacích na přímořských směrech.

Pozemní vojsko bude plnit rozhodující úlohu při konečné porážce nepřítele na pozemních válčištích a při obsazování jeho území. Svě úkoly plní různými způsoby vedení operací. Jeho operace spočívají ve vedení jaderných úderů vzájemně sladěných co do místa, času a cíle ve spojení s rychlou manévrovou činností svazů, vedenou podle jednotného zámyslu k řešení strategických útočných nebo obranných úkolů.

Strategické operace se mohou vést s použitím různých druhů zbraní, na různých válčištích, v různých podmínkách strategické situace. Budou neopakovatelné a v mnohém odlišné. Zároveň však jim budou vlastní určité společné znaky, charakteristické rysy a zásady.

První strategické operace se připravují již v míru, se vši pečlivostí jak k vedení v podmínkách použití jaderných zbraní, tak i pro činnost v podmínkách bez jejich použití, podle jednotného plánu.

Současná teorie organizace a vedení strategické operace nás učí, že úspěchu můžeme dosáhnout za předpokladu společného úsilí všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, sladěných plněním stanovených úkolů co do místa, času, cíle a způsobů, se zřetelem na cíle bojové činnosti, charakter a bojové možnosti vojsk, na konkrétní podmínky situace a válčiště. Přeceňování jedno-

ho nebo podceňování druhého druhu ozbrojených sil (vojsk) může vést k neúspěchu strategické operace a popř. i k porážce.

Zvýrazňuje se místo a úloha RVSU, která vytvářejí příznivé podmínky k vedení operací a snižují schopnost nepřítele vést jaderné údery na naše vojska a území. V této souvislosti má pro úspěšné vedení strategické operace zvláštní význam včas připravený první jaderný úder, zvláště první raketová salva. Úspěšně vedený první jaderný úder může zabezpečit získání strategické iniciativy a zdárné vedení strategické operace.

Hlavním vojenskostrategickým cílem válčících stran ve všech válkách minulosti bylo porazit nebo oslabit ozbrojené síly nepřítele, obsadit a udržet jeho životně důležité oblasti nebo administrativní a politická střediska. Dosažením těchto cílů byly obvykle splněny i politické cíle války.

K hlavním střetnutím v dřívějších válkách docházelo na válčících v přímém dotyku, neboť dálkové strategické prostředky neexistovaly. Ve druhé světové válce, kdy se objevilo bombardovací letectvo s možností působení do značné hloubky, získaly válčící strany možnost vést údery nejen na ozbrojené síly nepřítele v mnohem větší hloubce, ale také na objekty zápolí. Tak přibýly k válečné činnosti bezprostředně na bojištích i vzdušné nálety, jejichž cílem bylo rozvrátit zápolí. Přitom je ovšem potřeba zdůraznit, že tyto údery proti objektům zápolí válčících stran neměly na průběh ani na výsledek druhé světové války rozhodující vliv.

Je pochopitelné, že rozvoj bojové techniky a s tím spojený značný růst bojových možností soudobých armád vede ke vzniku nových forem a druhů strategické činnosti. Obě strany, v souladu s vojenskostrategickými cíli a možnostmi svých ozbrojených sil budou i nadále používat útočného nebo obranného způsobu vedení operací nebo kombinací obou způsobů. V současné době hlavními formami strategické činnosti ozbrojených sil budou:

1. **Operace strategických jaderných sil ke zničení nepřítele na válčících.** Vydáme-li z politických a vojenských cílů obou existujících koalic, můžeme předpokládat, že válčící strany uplatní nejrozhodnější způsoby vedení ozbrojeného zápasu, především jaderné prostředky, aby dosáhly zničení nebo kapitulace nepřítele v době co nejkratší. V důsledku toho metody a formy strategických operací se budou podstatně lišit od operací v minulosti. V příští válce budou mít rozhodující význam pro dosažení strategických cílů války hromadné jaderné údery, které budou hlavním a rozhodujícím prostředkem ničení nepřítele.

2. **Strategické operace na válčících.** Uskupení pozemních vojsk nepřítele, jeho jaderných zbraní, letectva, prostředků PVO a REB, velitelských stanovišť a teritoriálních objektů se budou ničit především jadernými údery, což povede ke vzniku četných pásem úplného zničení povrchu terénu a radioaktivního zamoření.

V souvislosti s rozhodujícím úkolem pozemních vojsk — zakončit zničení vojsk a objektů nepřítele a obsadit stanovené prostory, objekty a čáry — vytváří se potřeba vést rozsáhlé manévrové akce vysoce pohyblivými mechanizovanými vojsky. Proto můžeme předpokládat, že:

— pozici boj zřejmě nebude častým jevem a místo něj budou probíhat rychlé manévrové akce současně nebo postupně v jednotlivých prostorech a v různé hloubce,

— metodický průlom hluboce členěných a silně opevněných pásem oproti minulým válkám nebude taktéž zdaleka tak častý,

— strategický útok bude veden v rychlém tempu, vysoce pohyblivými údernými uskupeními, na směrech, při různé hloubce vklínění do sestavy nepřítele, značným prostorovým rozmachem a s rozhodnými cíli, dále se značným úsilím a snahou získat a udržet strategickou iniciativu,

— strategická obrana zůstává i nadále dočasným způsobem strategické činnosti, organizované zpravidla v dotyku s nepřítelem; bude především aktivní, mobilní a její zámysl musí vytvářet předpoklady k obnovení nebo přechodu do útoku, vedení obrany bude ovšem na operačním a taktickém stupni typičtější, než na stupni strategickém,

— střetné sražení bude častým prvkem činnosti operačních svazů a svazků v rámci strategické operace (při rozvíjení útoku nebo při vedení obrany); to bude dáno především rychlým pronikáním vojsk na jednotlivých směrech a snahou druhé strany tyto směry přehradit.

3. Strategické operace k odražení úderu nepřítele ze vzduchu a z kosmu. Jedním ze stěžejních problémů strategické operace na válčišti bude spolehlivá ochrana vojsk a zápolí prostředky protiraketové, protivzdušné (protikosmické) obrany. Efektivnost tohoto boje se musí projevovat nejen v uchránění živé síly a techniky bojujících vojsk, v zabezpečení jejich bojeschopnosti, ale i v zabezpečení života a chodu národního hospodářství na teritoriu.

I nadále se musí vycházet ze zásady, že prostředky a způsoby použití jaderných zbraní budou mít určitou převahu nad prostředky a způsoby ochrany proti nim.

Cíle strategické operace na válčišti budou vycházet z politických cílů války stanovených politickým vedením. Řídí se přitom předpokládanou perspektivou vývoje situace v různých podmínkách zahájení a vedení strategické operace, stavem a složením uskupení nepřítele a vlastních vojsk, poměrem sil protistojících stran, vojenskogeografickým stavem válčiště apod.

Strategická operace na válčišti bude zpravidla zahrnovat:

— vedení jaderných úderů prostředky strategického určení na nejdůležitější objekty nepřítele, do celé hloubky válčiště, přičemž hlavním aktem strategické operace bude první jaderný úder;

— vedení proivzdušné operace s cílem zmařit útočnou vzdušnou operaci nepřítele, zajistit obranu vojsk, vojenského námořnictva, objektů týlu a vytvořit podmínky pro získání převahy ve vzduchu; zpravidla se jí zúčastní také vojsko PVOS a frontové prostředky [vojsko PVO a stíhací letectvo, RVD, zpravodajské prostředky, prostředky REB];

— vedení vzdušné operace ke zničení jaderných prostředků a leteckých sil nepřítele, námořních sil, důležitých objektů v zápolí, jeho úderných uskupení, narušení komunikační sítě, hospodářství a řízení státu a ozbrojených sil. Výsledkem vzdušné operace by mělo být i získání nadvlády ve vzduchu ve strategickém měřítku; účastní se jí i frontové prostředky (letectvo, RVD, výsadkové vojsko, vojsko PVO, prostředky REB, zpravodajské orgány apod.);

— vedení prvních a dalších frontových operací na strategických směrech k zakončení ničení protistojícího nepřítele a obsazení stanovených prostorů;

— námořní operace ke zničení námořních sil nepřítele, který vede bojovou činnost v mořské oblasti válčiště a úderů na naše vojska a týly na válčišti. Jejich cílem je dále zničení pobřežních objektů nepřítele, narušování jeho námořních komunikací a zabránění vysazení námořních výsadků na pobřeží válčiště;

— vedení vzdušných výsadkových operací v zájmu pozemního vojska a vo-

jenského námořnictva s cílem zničit určená vojska a prostředky nepřítele, obsadit a udržet strategické objekty (administrativně politická a průmyslová střediska, významné přístavy, letecké základny atd.), vytvořit frontu na novém směru, spolupůsobit se silami vnitřního odboje apod. Zpravidla se jich zúčastní i některé frontové prostředky (RVD, PVO, REB, zpravodajské orgány, OMS apod.);

— vedení námořní výsadkové operace s cílem obsadit a udržet pobřeží s námořními základnami na směru působení pozemního vojska, důležité ostrovy, mořské průlivy přehrazující námořní komunikace, blokovat přístavy pro přísun strategických záloh, zásoby apod. Zpravidla se jich zúčastní vojenské námořnictvo, strategické prostředky (RV, letectvo) a některé frontové síly a prostředky.

Strategickou operaci na kontinentálním válčišti povedou spojenecké svazy a bude souhrnem koordinovaných operací, úderů a bojové činnosti frontů, svazů a svazků různých druhů ozbrojených sil, vzájemně spojených cílem, úkoly, místem a časem.

Všechny tyto operace, údery a činnosti k dosažení stanoveného cíle ve strategické operaci budou probíhat podle jednotného zámyslu hlavního velení na válčišti.

Vedení strategické operace může zahrnovat několik období:

1. Bezjaderné období (bojové činnosti vedené klasickými prostředky). Může k němu dojít v tom případě, jestliže válka bude výsledkem přerůstání konfliktu, který ve svých počátcích měl lokální (omezený) charakter.

Nemůžeme vyloučit ani to, že ozbrojený zápas s použitím jen klasických prostředků ničení současně obsáhne řadu důležitých válčišť, to znamená, že se stane začátkem světové války. Možnost takové varianty můžeme zdůvodnit tím, že imperialistický blok ztratí převahu v jaderných zbraních zejména strategického určení. Operace bude zpravidla zahájena hromadnými údery letectva a odrážením leteckých úderů nepřítele.

Boj o nadvládu ve vzduchu bude velmi intenzivní, jeho průběh a výsledek bude mít rozhodující vliv na další průběh operace a bojové činnosti na válčištích.

Hlavní úsilí vojsk bojujících na pozemních válčištích se bude soustřeďovat na zničení prostředků jaderného napadení a hlavních uskupení nepřítelů rozvinutých v taktické a operační hloubce. Toho se dosahuje mohutnými údery letectva a dělostřelectva, rozhodným útokem na zvolených směrech se současným vedením úderů na jednotlivé objekty ve strategické hloubce. Jednou z důležitých podmínek úspěchu bude vytvoření rozhodující převahy nad nepřítelem na hlavních směrech a rychlé narůstání úsilí použitím strategických záloh přisunutých z hloubky teritoria. Může trvat od několika hodin do několika dní.

2. Období s omezeným použitím jaderných zbraní

Omezení může být různé, např. JZ začnou používat vojska PVO nebo vojenské námořnictvo. Jejich použití se může omezit na malý prostor, pouze na vojenské objekty nebo jen na taktické prostředky. Mohou se používat především na jednotlivých směrech nebo válčištích, výběrově na určitá území, objekty nebo uskupení ozbrojených sil při použití taktických, operačně taktických a v některých případech strategických prostředků.

Snaha každé z bojujících stran získat a zabezpečit pro sebe převahu za ja-

koukoliv cenu, která je nezbytná k dosažení vítězství, nedovolí dodržovat přesné omezení v používání jaderných prostředků. Každý pokus jednoho z protivníků rozšířit sféru použití JZ bude mít okamžitě za následek přijetí různých opatření druhou stranou, která zřejmě použije prostředky efektivnější nejenom na vojenské, ale i na teritoriální cíle a objekty.

Bude-li toto období ve strategické operaci na válčišti, bude zřejmě krátkodobé.

3. Období s neomezeným použitím jaderných zbraní bude ve válce rozhodující.

V tomto období budou použity všechny jaderné prostředky, které byly oběma stranami nahromaděny již v míru k současnému zničení a vyřazení hromadnými jadernými údery jaderného potenciálu, vojenskoeconomické základny i ozbrojených sil nepřítele do celé hloubky jeho území s následujícím využitím výsledků těchto úderů bojeschopnými vojsky k zakončení zničení a konečné porážce nepřítele. Nejmocnějším a rozhodujícím musí být první úder jaderných sil strategického určení. K jeho vedení budou zřejmě použity všechny připravené strategické rakety z pozemních i mořských odpalovacích zařízení a také hlavní síly strategického (dálkového) letectva. Současně nebo s malým odstupem budou následovat jaderné údery operačně taktických a taktických prostředků.

Z časového hlediska můžeme očekávat, že toto období bude poměrně krátké.

4. **Závěrečné období (konečné)** bude prakticky zahájeno po spotřebování hlavních zásob jaderné munice oběma válčícími stranami a částečné obnově bojeschopnosti vojsk. Operace budou vedeny převážně klasickými prostředky s vedením jednotlivých skupinových úderů na nejdůležitější cíle a objekty.

Hlavním obsahem tohoto období budou operace a bojová činnost vedené silami a prostředky, u kterých byla obnovena bojová pohotovost, i nově vytvořených uskupení všech druhů ozbrojených sil. V podmínkách, ve kterých budou mít obě strany značné ztráty, úspěch jejich činnosti bude závislý na rozhodném, cílevědomém a rychlém použití bojeschopných sil prvního strategického sledu. Kromě toho půjde i o efektivní použití a zasazení záloh, přisunovaných z hloubky vlastního území. Přitom bereme v úvahu, že i v hlubokém týlu země bude třeba organizovat záchranné, opravárenské a obnovovací práce, válečnou výrobu a obnovit dopravu.

Toto období může mít dlouhodobé trvání až do dosažení konečných cílů války.

Všechny tyto operace, údery a činnosti k dosažení stanoveného cíle ve strategické operaci budou probíhat podle jednotného zámyslu hlavního velení na válčišti.

Obecným cílem strategické útočné operace na válčišti může být odražení agrese nepřítele, rozdrčení uskupení jeho ozbrojených sil, obsazení území a vyřazení z války jednoho nebo několika hlavních států nepřátelské koalice a udržení svého území.

Úplné porážky nepřítele na válčišti se dosáhne zřejmě v několika operacích, které budou po sobě následovat. Z časového hlediska se proto rozlišují první a další strategické útočné operace na kontinentálním válčišti.

Pro postupné splnění cílů strategické operace na válčišti bude účelné stanovit:

1. Blížeší úkol — odrazení agrese nepřítel, zmaření jeho mobilizace a strategicko-operačního rozvinování, zničení jaderných prostředků, leteckých uskupení, raketového vojska a uskupení prvního strategického sledu nepřítel, míst velení a radiotechnických prostředků s důrazem na první strategický sled.

Tento úkol také zahrnuje ničení přicházející blížeší strategické zálohy, narušení ekonomického potenciálu států, systému státního a vojenského řízení, obsazení důležitých strategických prostorů na území nepřítel a vyřazení jednotlivých států nepřátelské koalice z války.

Hloubka blížeší úkolu může být kolem 600—700 km, doba trvání 12—15 dní (v podstatě cíl frontové útočné operace).

2. Další úkol první strategické útočné operace — může spočívat v pokračování ničení nepřátelského uskupení jaderných prostředků, letectva, pozemního vojska, míst velení, v ničení vojsk druhého strategického sledu nepřítel, prisunovaných hlubokých strategických záloh, ovládnutí prostorů rozmístění strategických prostředků jaderného napadení, základů vojenského námořnictva, území dalších států nepřátelské koalice s cílem přinutit je skončit válečnou činnost.

Hloubka dalšího úkolu strategické operace může být kolem 600—800 km, doba trvání 20—25 dní.

Tudíž rozmach strategické útočné operace může představovat:

- hloubku 1200—1500 km (druhá strategická operace 1000—1200 km),
- šířku útočného pásma kolem 1500 km,
- střední tempo 35—40 km za den,
- dobu trvání kolem 35—40 i více dní.

Strategické útočné operace se může zúčastnit několik frontů (3—4), několik samostatných armád (1—3) i armádních sborů (1—3) a zálohy různého určení. Kromě toho se operace zúčastní síly a prostředky přímé podřízenosti hlavního velitele na válčišti (svazy, svazky PVO, letectvo, vzdušná výsadková vojska apod.). Dále (podle významu válčiště) se jí mohou zúčastnit síly a prostředky vrchního hlavního velení (raketové prostředky a letectvo strategického určení, vojenské námořnictvo, síly a prostředky PVO, strategické vzdušné výsadky apod.).

Toto složení může představovat:

- kolem 1500 OZ a TR a letounů nosičů a několik tisíc jaderných nábojů (bez strategických prostředků),
- 80—100 i více tankových a motostřeleckých svazků,
- kolem 25 000 tanků,
- kolem 25 000—30 000 dělostřeleckých hlavní a minometů,
- kolem 2000—3000 bojových letounů,
- kolem 500—600 bojových lodí.

Do strategické sestavy zpravidla může vcházet první a druhý strategický sled, strategické zálohy vrchního velitele a síly hlavního velitele na válčišti. První strategický sled bude složen ze strategických jaderných sil, vojsk PVOS a uskupení pozemního vojska, vojenského letectva a námořnictva, vzdušného výsadkového vojska a týlu, které jsou na válčištích v blízkosti prostorů jejich použití. Tato vojska jsou předurčena k vedení jaderných úderů na nepřítel, k odrazení jeho napadení a vedení prvních operací. Uskupení pozemních vojsk, vojenského námořnictva a vojenského letectva sil prvního strategického sledu vytvářejí první a druhý operační sled.

První operační sled tvoří vojska frontů, svazů a svazků PVOS, letectva a námořnictva, která jsou předurčena k činnosti od zahájení války. Druhý operační sled tvoří operační svazy a svazky, které jsou dislokovány v hloubce válčiště a předurčeny k posílení vojsk prvního operačního sledu.

Druhý strategický sled budou zpravidla tvořit vojska v hloubce, předurčená k vedení dalších operací a posílení vojsk druhů ozbrojených sil v průběhu ozbrojeného zápasu.

Strategické zálohy mohou být složeny z vojsk, sil a prostředků, které jsou v bezprostřední podřízenosti vrchního hlavního velení nebo se vytvářejí v průběhu války k plnění vznikajících strategických nebo operačních úkolů (vševojsková, tanková armáda, svazy a svazky druhů vojsk, speciálních vojsk a týlu).

Dále jsou:

- síly vojenského letectva hlavního velitele na válčišti,
- síly vojenského námořnictva hlavního velitele na válčišti,
- raketové vojsko podřízené hlavnímu velení na válčišti,
- vzdušné a námořní výsadky.

Kromě toho budou vcházet do sestavy další síly a prostředky předané vrchním hlavním velením.

V současné době je řada názorů na opodstatněnost rozvoje teorie o vedení strategické obrany na válčišti. Jsou totiž i takové názory, které obranu ve strategickém měřítku odmítají a poukazují na to, že to byla určitá specifika druhé světové války.

Ukazuje se ovšem, že bouřlivý rozvoj ničivých prostředků, úplná technizace a mechanizace soudobých armád, pokračující automatizace řídicích systémů vytváří podmínky i pro to, že na válčišti může k vedení strategické obrany dojít.

Cílem takové obrany může být **zmaření nebo odražení strategického útoku nepřítele, udržení a ochrana stanoveného prostoru, získání času pro soustředění nezbytných sil a prostředků, možnost vyvedení sil z některých směrů pro vytvoření převahy na druhých směrech.**

Strategická obrana bude souhrnem koordinovaných, vzájemně sladěných operací, úderů, bojové činnosti svazů a svazků různých druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk z hlediska cílů, úkolů, místa a času, vedených podle jednotného plánu. Přitom, jak ukázaly i zkušenosti z Velké vlastenecké války, i strategická obrana musí vytvořit podmínky pro přechod vojsk do útoku nebo protiútku k úplnému zničení nepřítele.

Ovšem obsah strategické obranné operace se podstatně změnil vzhledem k značně větším možnostem soudobých armád. Tato skutečnost přímo určuje vedení operace vysoce aktivními formami, kterými bude především útočná činnost. V jejím průběhu bude dána větší možnost k vedení rozhodnějších protiúderů nejen v armádním a frontovém měřítku, ale i protiúderů (protiútoků) silných strategických záloh. Tyto protiúderové budovy součástí strategické obranné operace.

Spolu s činnostmi pozemních vojsk mohou být v rámci strategické obranné operace (jako její součástí) vedeny: vzdušná operace, protivzdušná operace i operace vojenského námořnictva.

Z uvedeného můžeme učinit závěr, že novými charakteristickými rysy strategické obranné operace bude podstatně vyšší manévrovost a aktivita jejího vedení. To předpokládá i kvalitativně nový obsah operace, jehož základem je kombinace obranné a útočné činnosti vojsk.

Systém strategické obrany může zahrnovat strategické uskupení vojsk a jejich sestavu, přípravu palebného systému (palebného ničení nepřítele), systém ženijních zátarasů. V podmínkách použití jaderných zbraní je třeba počítat s přípravou jaderného ničení nepřítele.

Strategická obrana se může členit do několika pásem.

První (hlavní) pásmo obrany (popř. se zabezpečujícím pásmem — při obraně budované mimo dotyk) s předsunutým postavením, které obsazují vojska svazků prvního sledu prvosledové armády. Může být hluboké kolem 25 km.

Druhé pásmo obrany (nebo mezilehlé pásmo), které zpravidla obsazují druhé sledy prvosledových divizí, popř. odcházející vojska z hlavního pásma (což může být častějším jevem). Může se budovat ve vzdálenosti kolem 10 km za prvním pásmem obrany na předpokládaných směrech hlavního úderu nepřítele s hloubkou do 20 km.

Obě tato pásma budou tvořit taktickou hloubku obranu, která v tomto případě může činit kolem 50—60 km (25+10+20 km).

Jedno až dvě armádní pásma obrany, která budou zpravidla obsazovat druhé sledy a zálohy prvosledových armád.

Jedno až dvě frontová pásma obrany, která mohou obsazovat druhé sledy a zálohy prvosledového frontu.

Tato pásma tvoří operační hloubku obrany, která může být do 250 km (60 km taktická hloubka obrany, čtyři pásma obrany — armádní i frontová po 20 km představují 80 km, mezery mezi nimi po 20 km představují také 80 km).

Strategické pásmo obrany, které zřejmě pouze připraví druhý strategický sled. Zpravidla se obsazovat nebude, neboť druhý strategický sled bude předurčen především k přechodu do protiúderu, nebo protiútoky, popř. k zesílení vojsk prvního strategického sledu.

Jinak budou při organizaci a vedení strategické obrany uplatněny všechny zásady soudobé obranné operace (boje).

Vzhledem k uvedené specifice strategické obranné operace (bude pouze dočasným, časově omezeným způsobem vedení operace) můžeme předpokládat, že složení vojsk bude shodné se složením, které jsem uvedl pro strategickou útočnou operaci. Z toho vyplývá, že šířka pásma ve strategické obranné operaci může být kolem 1500 i více km a hloubka obrany kolem 250—300 km.

Tendence zvýšení podílu útočné činnosti v průběhu strategické obrany, stejně tak jako větší předpoklad obranné činnosti v průběhu strategického útoku, svědčí o větším vzájemném propojení útoku a obrany a sblížení charakteru jejich vedení. To svým způsobem předpokládá možnost vzniku různých forem strategické činnosti ozbrojených sil a nových způsobů vedení soudobých strategických operací.

Důležitým poznatkem současného socialistického vojenství proto je, že při realizaci obranné doktríny socialistického společenství zůstává rozhodujícím strategický útok s tím, že musíme počítat i s dočasně vedenou strategickou obranou.

Z těchto pohledů budeme nejen studovat otázky strategických operací na kontinentálních válčističích, ale vnášet i osobní vklad pro další rozvoj teorie v dané oblasti. V tomto směru má posloužit i tento článek, který vychází ze sovětských pramenů.